

PAPER DETAILS

TITLE: MEDYA METİNLERİNİN TÜRKÇEDEN RUSÇAYA ÇEVİRİ SORUNLARI

AUTHORS: Hüseyin Parlak

PAGES: 1-19

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3450535>

Hüseyin PARLAK*^{ID}

MEDYA METİNLERİNİN TÜRKÇEDEN RUSÇAYA ÇEVİRİ SORUNLARI

ÖZET

Çeviri, geçmişi oldukça eskiye uzanan kültürel ve iletişimsel bir faaliyettir, günümüzde ise teknolojiyle gelişen kitlesel iletişim araçlarında yayımlanan metinlerin çevirisi ayrıca önem taşımaktadır. Çalışmada medya metinleri incelenmiş olup medya metinlerinin Türkçeden Rusçaya çevirisi esnasında çevirmenleri ve yabancı dil eğitimi alan öğrencileri zorlayabilecek ifadeler üzerinde durulmuştur. Çevirmenlerin karşılaşılabileceği zorlukların yanı sıra kitle iletişim araçları ve medyada yer alan gerek yazılı gerekse sözlü metinlerin çeviri yöntemleri ve stratejileri dikkate alınarak çevrilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Türkiye üniversitelerinde dil ve çeviri eğitimi alan öğrencilerden donanımlı çevirmen olmaları beklenebileceği için dilin her alanında yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Medya metinlerinin çevirisinde karşılaşılan zorluklar ve dikkat edilmesi gereken hususların ele alındığı bu çalışmadan eğitimcilerin, öğrencilerin, çevirmenlerin ve araştırmacıların faydalanması amaçlanmıştır. Çalışmada medya metinlerinin çevirilerinin zorluğu öne çıkarılmış ve medya metinlerinin çevirisine yönelik çalışmalar yapılması önerilmiştir. Araştırma hazırlanırken bu konu üzerine yazılmış eserler, yazılı ve sözlü medya metinleri yorumlama, genelleme ve bilimsel açıklama yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Sonuç olarak verilen örneklerin de bizlere gösterdiği üzere medya metinlerinin çevirisi esnasında hem öğrencileri hem de nitelikli bir çevirmeni zorlayacak ifadelerin genelde sözlü çeviri esnasında zamanın kısıtlı olmasından ve metinlerde kaynak dile özgü argo, jargon, atasözü, deyim gibi yapıların bulunmasından kaynaklandığı kanısına ulaşılmıştır. Bu zorlukların giderilebilmesi için dil eğitiminde medya metinlerinin çevirisine yeterince vakit ayrılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Rusça, Türkçe, Medya Metinleri, Çeviri.

PROBLEMS OF TRANSLATION OF MEDIA TEXTS FROM TURKISH TO RUSSIAN

ABSTRACT

Translation is a cultural and communicative activity that goes back a long way, while today the translation of texts published in mass communication tools evolving with technology is also important. Our study examined media texts and focused on expressions that could compel translators and students studying foreign languages during the translation of media texts from Turkish to Russian. In addition to the difficulties that translators may encounter, it was mentioned that both written and oral texts in mass media and media should be translated by considering translation methods and strategies. Students studying language and translation at Turkish universities should have sufficient knowledge in all areas of the language as they can be expected to be equipped translators. Educators, students, translators and researchers are intended to benefit from this study, which addresses the challenges faced in translating media texts and issues to look out for. The study highlighted the difficulty of translating media texts and recommended work on translating media texts. In the preparation of our study, works written on this topic were examined using methods of interpreting, generalizing and scientific explanation of written and oral media texts. As a result, we have been told that expressions that will compel both students and a qualified translator during the translation of media texts are usually due to the limitation of time during oral translation and the availability of source language-specific structures such as slang, jargon, proverb and phrase. It is recommended that enough time is allocated to translate media texts in language education to address these challenges.

Keywords: Russian, Turkish, Media Texts, Translation.

* Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı, Kayseri / Türkiye. E-posta: hparlak@erciyes.edu.tr / Asst. Prof. Dr., Erciyes University, Faculty of Letters, Russian Language and Literature, Kayseri / Türkiye. E-mail: hparlak@erciyes.edu.tr

Giriş

Kitle iletişim araçlarının topluma, insan hayatına ve bilinçaltına etkisi oldukça büyüktür. Bu etki yeri geldiği zaman öylesine güçlüdür ki hem bireyi hem de toplumu her türlü yönlendirebilir. Kitle iletişim araçları üzerinden insanlara ulaşan medya metinleri algı yönetimi özelliği sayesinde toplumu yönlendirmektedir. Onlar toplumu sadece yönlendirmekle kalmaz aynı zamanda toplumun dilinde ve kültüründe de değişiklikler meydana gelmesine yol açar.

Dilde art zamanlı süreçlerden bağımsız bir şekilde eş zamanlı gelişmelere paralel olarak birtakım dil dışı sosyokültürel unsurların da gelişip dili etkilediği aşikârdır. Bu unsurlardan birisi hatta en etkili isse medyadır. Dille birlikte toplumların da dünyaya bakışı, hayatı algılayış biçimi ve buna bağlı olarak gündelik hayatta kullandığı dil etkileşime açık bir şekilde devinim içerisinde. Bunun en büyük etkenlerinden birisi de hiç kuşkusuz medyadır. (Şakar, 2021, s. 145)

Günümüzde birçok devletin resmî organları tarafından finanse edilen yayın kuruluşlarının yanında özel sektörün de finanse ettiği oldukça fazla yayın kuruluşu bulunmaktadır. Medya metinleriyle topluma ulaşan yayın kuruluşları kendilerini finanse eden kurumların olaylara bakış açılarını yansıttıkları için bu metinlerde yer alan bilgilerin, özellikle de haber ve bilgilendirme niteliğindeki yayınların, her zaman gerçeği yansıttığı söylenemez. Toplumu siyasi, manevi, kültürel, sosyal, eğitim gibi birçok alanda yönlendirebilen medya, bu özelliği sayesinde topluma fayda sağladığı gibi kimi zaman da büyük zararlar verebilir. Yeri geldiğinde yapılan yanlış haber ve yönlendirme yüzünden toplumlar kargaşaya sürüklenmektedir. Medya metinlerinin algı yönetimi ile toplumu gerçekleşmesi istenilen eyleme çekebilmesi için aynı anda milyonlarca insana ulaşması gerekir. Gazete, radyo, televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçları sayesinde medya metinleri hem ulusal hem de uluslararası kapsamda toplumlara ulaşabilmektedir.

Kitle iletişim araçları sadece birey ve kitleleri tesiri altına almaz, aynı zamanda bireylerin içinde yaşamış oldukları toplumların siyasi yapısını, yönetimini, sosyal kurumlarını, eğitimini ve sosyal yapının büyük bir kısmını etkisi altına alarak oto kontrol görevini de yerine getirir. Böylelikle birey, toplum ve toplumsal yapıdaki anlayışların değişmesinde medya hızlı bir etki gücüne sahiptir. Bu bağlamda, medya, haber ve bilgi sağlama, bireyleri güdüleme, eğitme, kültürel gelişime destek, eğlendirme, dinlendirme yöntemleriyle birey ve toplum üzerinde gündem oluşturarak veya gündeme etki ederek kamuoyunu yönlendiren ve elinde tutmaya çalışan bu işlemleri de çeşitli araç ve gereçlerle sağlayan yaşayan bir güçtür. (Alav, 2020, ss. 26-28)

Kitle iletişim araçları sayesinde iletilen bilgiler toplumun dilini ve kültürünü etkilediği için günümüzde yabancı medya unsurları tarafından sunulan metinlerin sözlü ve yazılı çevirilerinin hızlı yapılabilmesi ve işlevsel karşılıklarının bulunabilmesi güncel bir çeviri sorunudur. Eskiye kıyasla günümüz kitle iletişim araçları, yazılı metinleri içeren gazete ve dergilerin yanı sıra, hem işitsel hem de görsel bilgiyi sunan radyo, televizyon ve internet gibi iletişim araçlarını da kapsamaktadır. Elektronik basın yayın organı adı altında toplayabileceğimiz radyo, televizyon ve birçok haber ajansının yer aldığı internet, yazılı ve işitsel olarak bilgiye ulaşmamızı sağlayan en önemli kaynaktır. “Uluslararası medya; yayın ve yayım ağlarıyla dünyanın hemen her noktasına ulaşabilecek teknolojiye ve ekonomik güce sahiptirler ve bu gücü kullanmaktadırlar. Bu medyalar ayrıca uluslararası düzeyde siyasi ilişkilere ve politik etkileşimlere de girerek finansal gücün yanı sıra siyasi ve politik güçten de yararlanırlar” (Alav, 2020, s. 42). Bu nedenle uluslararası medya

kaynaklarından elde edilen bilginin hedef dile hızlı ve tam çevirisi, hedef dili kullanan toplumun dış ülkelerde meydana gelen olaylardan haberdar olabilmeleri açısından önemlidir.

Medya metnlerinin çevirilerinin, özellikle de çalışmamızın ana konusunu oluşturan Türkçeden Rusçaya yapılacak çevirilerin, eşdeğerliğinin sağlanabilmesi için kitle iletişim araçlarında kullanılan dilin özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir. Basın yayın organlarında karşılaşılan haber niteliğindeki yazılı, görsel ve işitsel metin türlerinin neredeyse hepsindeki ortak nokta haberlerin içerikleri ve kişide bıraktığı etkidir. Hedef kitleyi etkilemek için kullanılan üslup, dilin diğer üsluplarına göre oldukça farklıdır. Yazılı medya metnlerinin çevirisini yapan bir çevirmenden metinde kullanılan cümlelerin hedef dilde aynı anlamı ve etkiyi verebilmesi için bire bir çeviri yerine tam çeviri yapması ve hedef dildeki noktalama işaretlerini doğru kullanması beklenir. Çevirmenden sözlü medya metnlerinin çevirisini, özellikle de canlı yayın esnasında, haberin veya iletilen bilginin yarattığı etkiyi hedef dilde de yaratabilmesi için sunum yapan muhabirin veya sunucunun tonlamasını, telaffuzunu, konuşmasındaki duraksamalarını dikkate alarak yapması beklenir.

Çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu'nda faaliyet gösteren basın yayın organlarının yazılı, sözlü ve görsel medya metnlerinin analizleri yapılarak bu metinlerin ağırlıklı olarak Türkçeden Rusçaya çevirilerinde karşılaşılabilecek zorluklar üzerinde durulmuştur.

1. Yöntem ve Materyal

Çalışmada, kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkileri ele alınmış olup medya metnlerinin çevirilerindeki zorluklar üzerinde durulmuştur. Medya metnlerinin Türkçeden Rusçaya çevirisi esnasında yaşanabilecek zorlukları örneklendirirken sözlü ifadelerin çevirisi için kullanılan veri tabanını ATV, Show TV, Kanal D, Star TV'nin ana haber bültenlerinden elde edilen ifadeler oluşturmaktadır. Yazılı ifadelerin çeviri örnekleri ise Sabah Gazetesi, İzlesene, Haberself, 1gai ve Ridus'un internet sayfalarından faydalanılarak yapılmıştır. Medya metnlerinin üslubu ve çevirileri konusunda yayınlanmış olan eserler ise çalışmamızın teorik kısmının hazırlanmasında faydalandığımız veri tabanımızı oluşturmaktadır. Çalışma hazırlanırken yorumlama, genelleme ve bilimsel açıklama yöntemlerinden faydalanılmıştır. Medya metnlerinin çevirisinde karşılaşılabilecek sorunların analizi Türkçe medya metnlerinde geçen ifadelerin Rusçaya çevirileri üzerinden yapılmıştır. Literatür taraması ve medya metni çeviri analizinin yapıldığı çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada yer verilen örnekler ve çıkarımlar medya metnlerinin çevirisi alanında araştırma yapmak isteyen öğrenci, öğretmen ve çevirmenlere yapacakları çalışmalarda başvurabilecekleri bir kaynak olarak düşünülmüştür.

2. Kitle İletişim Araçları ve Medya Metinleri

Kamusal yapıyla ilişkili yaşam tarzı ve organizasyon arasında büyük önem taşıyan iletişim medyası, devletlerin örgütsel doğasından sosyal çıkarların ve iktidar alanlarının oluşumuna kadar birçok alanda işlevsel sorumluluklar üstlenmiştir. Toplumun vizyonu, düşünme aklı ve işitmesi olarak tanımlanan kitle iletişim araçları yani medya, mekânın sınırlarını zorlayarak, halka olaylar hakkında bilgi verir ve onları eğitir, sorunları ve sıkıntıları düşünür. (Bilgili, 2009; Işık, 2000, akt. Almasoodi, 2021, ss.11-12)

Toplumun dış ülkelerde meydana gelen olaylardan haberdar olabilmesi için o ülkelerin kitle iletişim araçlarında geçen metinlerin, doğru bilgi edinimi için, tam çevirilerinin yapılması oldukça önemlidir. Haber iletişimde sosyal medyadan çok etkin bir şekilde yararlanılsa da bu çalışmada ağırlıklı olarak basın yayın organlarında kullanılan metinler ve genel olarak bu metinlerin içerisinde geçen ifadeler üzerinde durulmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının temel görevi bilgi iletimi olsa da bu bilgilerin iletimi toplumun bilinçaltını etkileme amacı gütmeksizin nadiren tarafsız olabilmektedir. Medya metinlerindeki bilgi iletimi çoğu zaman doğrudan veya gizli yapılan bir görüş bildirimini içermektedir. Bu görüş bildirimini ise toplumun ilgisini çekmeye yönelik olmasından dolayı farklı dil işlevlerini de içerisinde barındırmaktadır. (Zlobin & Puzakov, 2015, s. 31)

Medya dilinin içerisinde yer alan farklı dil işlevlerinden dolayı kalifiye bir çevirmen orijinal metinde iletilmek istenen bilgiyi tam manasıyla çözümleyip metnin çevirisini hedef dilde net olarak vermesi gerekir. Medya dilinin üslubu bilim, iş, edebiyat ve konuşma gibi dilin diğer üsluplarına kıyasla daha ölçünlü kalıplar içermektedir. Ölçünlü kalıplara örnek olarak haber programlarındaki klişe sözler, mecaz anlatımlar, terimler ve medya dilinin kendine has ifadeleri verilebilir. Bu yapıların kullanılmasındaki amaç habercinin veya yayın organının tarafsızlığını gösterme isteğidir. Medya dili sosyal, politik ve kültürel yaşama ait birçok gerçekliğin yanı sıra edebiyat, tarih, moda, sinema gibi hayatın diğer alanlarından da bilgiler içermektedir.

Dil insanoğlunun varoluşuyla iletişimi sağlayan ve tarihin akışıyla gelen yeniliklerden etkilenecek sürekli gelişen ve yaşayan bir olgudur. Tarihin her döneminde insanoğlunun icatları ve farklı milletlerin birbirleriyle iletişime geçmesiyle dile yeni ifadeler eklenmekte, güncelliğini kaybeden birçok kelime de zamanla unutulmaktadır. Günümüzde teknolojik gelişmeler sayesinde de sürekli yeni kelimeler kullanıma girmektedir. Bu kelimelerin birçoğu teknolojiyi domine eden milletlerin dillerinde kullanıldığı şekliyle diğer milletlerin dillerine de yerleşmektedir. Yabancı kelimelerin ana dile yerleşmesi kitle iletişim araçları sayesinde çok hızlı cereyan etmektedir. Bu durumdan sadece Türkçe değil Rusça da mustarıptır. Kitle iletişim araçlarında haberler dışındaki diğer yayınlarda kullanılan dilin çoğu zaman hem Türkçeye hem de Rusçaya zarar verdiği araştırmacılar tarafından dile getirilmektedir. Kitle iletişim araçlarıyla dile sadece yabancı kelimeler değil aynı zamanda dildeki yanlış kullanımlar da yerleşip dilin bozulmasına yol açmaktadırlar. Akşehirlioğlu çalışmasında *ATV, FOX, Kanal D, Show TV, Star, TRT 1, TV 8* gibi 7 ana kanalda yayınlanan 16 dizinin 80 saatlik bölümünün analizini yaparak dile yerleşen yabancı kelimeler ve yanlış kullanımlar üzerinde durmuştur. Ona göre Türk televizyon kanallarında yayınlanan yerli dizilerde kullanılan ‘okay, fıftı fıftı, lets go, story, like, hashtag mestag, fake, selfie, v.b.’ birçok kelime Türkçe için bir dil kirliliğine yol açmaktadır (Akşehirlioğlu, 2023). Ayduktu ise makalesinde *ATV, Kanal D, Show TV* kanallarında gösterilen dizilerdeki Türkçenin yanlış kullanımlarına değinmiştir:

Özellikle televizyon kanallarında yayınlanan bazı diziler “Show TV’de yayınlanan Türk Malı dizisi, Kanal D’de yayınlanan Geniş Aile dizisi ve ATV kanalında yayınlanan Avrupa Yakası dizisi” batı dillerinden sözcük ve söz kalıplarını kullanmanın yanı sıra, yüzlerce yıl bozulmadan günümüze kadar gelmiş atasözleri, deyimleri ve söz kalıplarını bozarak ekranlara taşımakta ve bu hatalı kullanımların başta çocuklar ve gençler olmak üzere izleyicilerin taklit etmelerine ve günlük konuşmalarda kullanmalarına neden olmaktadır. (Ayduktu, 2011, s. 31)

Sovyetler Birliği dönemindeki medya diline kıyasla günümüz Rusya Federasyonu’nda faaliyet gösteren (*Россия 1* - Rusya 1, *OPT* - ORT, *HTB* - NTV, *THT* - TNT, *RT* - RT) gibi belli başlı medya kuruluşlarının yayınlarında kullanılan dil incelendiğinde özellikle (*Камеди клуб* - Kamedı klub, *Универ* - Univer, *Однажды в России* - Odnajdı v Rossii, *За гранью* –Za granyu, *Пусть говорят* – Pust govoryat, *Мужское и женское* - Mujskoye i jenskoye, *Вечер с Владимиром Соловьёвым* - Veçer s Vladimirom Solovyovım) gibi eğlence programları, gençlik

dizileri ve “reality show” denilen programlarda günlük konuşma dilinin, jargonların ve hatta argonun da kullanıldığı görülmektedir.

(*Вести* - Vesti, *Вечерние новости* - Veçerniye novosti, *60 минут* - 60 Minut, *Время покажет* - Vremya pokajet, *Место встречи* - Mesto vstreçi, *На самом деле* - Na samom dele, *Особое мнение* - Osoboye mneniye, *Первая студия* - Pervaya studiya, *Парламентский час* - Parlamentskiy čas, *Право голоса* - Pravo golosa, *Процесс* - Protsess, *Прямой эфир* - Pryamoy efir, *Пусть говорят* - Pust govoryat, *Мужское и женское* - Mujskoye i jenskoye, *Сегодня* - Segodnya) gibi televizyon programlarının dokuz ay boyunca izlenmesi sonucunda günümüz televizyon konuşmalarında jargon kullanımı ve dilin suç öğeleri içermesi, kaba sözcüklerin ve ifadelerin kullanılmasına, dilsel saldırganlığa ve dilsel manipülasyonun yayılmasına neden olduğu görülmüştür. (Kalinina, 2018, s. 117)

Günümüzde medyanın insan hayatına etkisini gösteren en bariz örneklerden birisi Rusya Federasyonu’nda yaşayan gençlerin televizyon programlarındaki konuşmalardan Rusçanın kötü kullanımına yönelik etkilenmeleridir. Devletin resmî yayın organlarında olmasa da özel kuruluşların yayınladığı programlar, yayın öncesi kanuni olarak yaş sınırlaması olduğu belirtilmesine rağmen, her yaştan izleyiciye kolaylıkla ulaşmaktadır. Bu programlarda jargon ve argonun sık kullanımı gençlerin gözünde argo kullanımını doğallaştırmakta ve birçok araştırmacının da değindiği gibi Rusçayı yozlaştırmaktadır.

Günümüzde, suç jargonu tüm medya unsurlarında temsil edilmektedir, bu nedenle birçok dilbilimci, jargon kullanımının edebi dilde ve aynı zamanda günlük konuşmada haklı ve yerinde gösterilmesinden endişe duymaktadır. (...) V. G. Kostomarov'a göre, “Yazılı metinlerde jargonun sürekli kullanımı, sanki onları dengeleyerek, edebileştirerek ve tabii ki jargon yapılarını azımsayarak dil içerisinde ‘donmasına’ neden olmaktadır”. (Şesterneva, 2007, s. 267)

Medya dilinde kullanılan günlük konuşma dil öğelerinin Rusçayı kirlettiğine dair iddialar ile Türkiye’de bu konu üzerine yapılan çalışmalarda da karşılaşmaktayız. Bu çalışmalarda medya dilinin Rusçayı zenginleştirdiği, canlı tuttuğu gibi yorumlar ile karşılaşılrsa da Rus edebi dilinin bozulduğu görüşü ağır basmaktadır.

Yu.L. Vorotnikov’a göre, konuşma dil öğeleri Rus dilinin seviyesini düşürmekte ve dili kirlletmektedir. Yu. Vorotnikov, “Son zamanlarda kitle iletişim alanında marjinal çevrelerin konuştuğu düşük, seviyesiz dil hakimiyet kazanmıştır. Ayrıca, argo kökenli sözcükler kültür çevresinde de yerleşmiştir. (...) Rus dilinin kirlletilmesi ve seviyesinin düşürülmesi söz konusudur”. (Vorotnikov, 2008:28, akt. Kozan, 2014, s. 7)

Bahsi geçen bu medya yayınlarında değiştirilmiş deyimler, atasözleri ve kelime oyunları sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu çalışmanın ana konusunu oluşturan Türkçe medya metinlerinde geçen ifadelerin Rusçaya çevirisi üzerinden örnekler vermiş olsak da Rusya’dan alınıp Türkçe dublaj ile Türk toplumuna sunulan Rus medya yapıtlarının Türkçeye çevirisi de oldukça zordur. Medya yayınlarının çevirisi esnasında karşılaşılan sorunlarla sadece Türkçe ve Rusça arasında değil etkileşime giren diğer tüm diller arasında karşılaşılmaması mümkündür.

Medya dilinde, özellikle de reklamlarda, abartmalar, mecaz karşılaştırmalar ve çarpıtma gibi üslup yapıları sıkça kullanılmaktadır. “Medya bize bir tür dil-gerçeklik ilişkisi yanılsaması sunar. Örneğin reklam endüstrisi bizi pek çok şekilde olduğu gibi kelimenin nesneye tekabül ettiği illüzyonuyla da aldatır. Bu illüzyon elbette satış ya da tüketirme amacı güder” (Koç, 2018, s. 399). “Reklam medyası toplum için bir dil-kültür makinesidir. Bizi kendi dilinin ve imajlarının ve

dolayısıyla kendi kültürünün (yani tüketim kültürünün) ve gerçekliğinin, bir simülasyon dünyasının esiri yapar” (Baudrillard, 2005, akt. Koç, 2018, s. 400).

Manşetlerde de kullanılan bu üslup yapılarından dolayı medya metnlerinin hedef dile çevirisinde zorluklar yaşanabilmektedir. Bahsi geçen bu zorluklarla hem Türkçeden Rusçaya hem de Rusçadan Türkçeye yapılan çevirilerde karşılaşmaktadır. Manşetlerde, özellikle de spor haberlerinin başlıklarında, okuyucunun dikkatini çekmeye yönelik yazıların çevirisi, çeviri yapan şahsı oldukça zorlamaktadır.

Yıldız’ın spor basınında dikkat çekmek için kullanılan manşetlerin ve başlıkların şiddet, cinsellik ve argoyu çağrıştırdığını vurguladığı araştırmasında, "5 kafa koptu", "bombaladı", "Ankara celladı", "Fatih Akyel'in de kellesi uçuyor", "kaldırırım", "Geçmişe mazi", "Eşek gibi geleceksiniz", "İntikam" gibi ifadelerin manşetlerde çok sık yer almakta olduğu bildirilmektedir. Bazı spor yazarlarının eleştiri yaparken kullandıkları üslubun "ben merkezli", "hakaretamiz", "yargılayıcı", "ben haklıyım, sen bu işi bilmiyorsun" şeklinde olduğu belirtilmektedir. (Yıldız, 2005, s. 98)

Bahsi geçen manşetlerden de görüldüğü üzere dikkat çekmeye amacı güden haber manşetlerinin kaynak dilde taşıdığı anlamıyla erek dile bire bir çevrilmesi aynı anlamsal etkiyi veremeyebilir. Bu yüzden gerek haber manşetlerinin gerekse haber içeriklerinin çevirisi esnasında anlatılmak istenenin verilebilmesi için çeviri stratejilerine de başvurulması gerekmektedir.

3. Çeviribilim Açısından Medya Metnlerinin Çevirisi

Çeviri deyince akla yazılı ve sözlü olmak üzere iki temel kavram gelir. Geçmiş çok eskilere dayanan çeviri, birçok disiplinle ilişki kurup, ilişki kurduğu disiplinlerin de sınırlarını dikkate alarak kendi olgu, kuram ve stratejilerini ortaya koyarak literatürde “çeviribilim” adı altında kendine yer bulmuştur.

Çevirinin bir bilim dalı olarak görülmesinin ardından, çeviribilimciler iyi bir çeviri nasıl yapılır sorusuna cevap aramaya başlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda ise çeviri stratejileri ortaya çıkmıştır. Çevrilen metinlerin belirli bir düzende kalmasını sağlayan bu stratejiler, çevirmenin çeviri süresince alacağı kararları oluşturmaktadır. (...) Mona Baker 1992 yılında yazdığı “Translation and Conflit: A Narrative Account” isimli eserinde çeviri stratejilerini ele almıştır.

Mona Baker tarafından sunulan çeviri stratejileri aşağıdaki gibidir;

1. Yabancılaştırma yoluyla çeviri
2. Öykünme yoluyla çeviri
3. Yerlileştirme / Yerelleştirme yoluyla çeviri
4. Kültürel ödünçleme yoluyla çeviri
5. Telafi yoluyla çeviri
6. Özelleştirme yoluyla çeviri
7. Genelleştirme yoluyla çeviri
8. Açıklama yoluyla çeviri
9. Ekleme (genişletme) yoluyla çeviri
10. Çıkarma (daraltma) yoluyla çeviri
11. Çıkarım yoluyla çeviri
12. Yer değiştirme yoluyla çeviri
13. Uyarlama yoluyla çeviri
14. Standartlaştırma yoluyla çeviri

15. Perspektif kaydırma (değiştirme) yoluyla çeviri

16. İletişimsel çeviri

17. Birebir (sözcüğü sözcüğüne) çeviri. (Baker, 1992, akt. Gözcü ve Yalçın, 2023, s.55-56)

Günden güne gelişen teknolojinin etkisiyle kitle iletişim araçları oldukça yaygın ve önemli bir hâl almıştır. Kitle iletişim araçları ile topluma ulaşan medya metnlerinin de yazılı ve sözlü formları olmasından dolayı bu metinlerin çevirisinde de dikkat edilmesi gereken hususlar bulunmaktadır. Kitle iletişim araçlarıyla insanlara ulaşan metinlerin çeviri ihtiyacı, geniş perspektifle çeviribilimin inceleme alanlarından bir tanesi olmuştur.

Bu bağlamda çeviribilim ve doğru çeviri üzerinde çalışan Rus araştırmacılar da zamanla çeviri stratejilerini ortaya koymuşlardır. Rus dilbilimsel çeviri ekolünün kuramı ve uygulamalarının temelini oluşturan çeviri dönüşümlerinin sınıflandırılmasını ileri süren ve eşdeğerlik seviyeleri kavramını tanıtan Vladimir Grigoryeviç Gak'a (1924-2004) göre, çeviri kaynak ve erek dil arasındaki karşılıkların bulunma sürecidir ve biçimsel (формальный / formalny), anlamsal (смысловой / smyslovoy) ve durumsal (ситуативный / situativny) olmak üzere üç çeviri modelinden ve üç çeviri eşdeğerlik seviyesinden söz edilebilir (Gak, 2000 akt. Kozan, 2017 s. 139-140). Gak, içeriğin kaynak ve erek dillerdeki eşdeğerliğiyle aktarılmasını biçimsel; aynı içeriğin farklı dilsel biçimlerle aktarılmasını anlamsal; gerçekliğin farklı dilsel biçimlerle ve farklı anlam birimciklerle aktarılmasını ise durumsal çeviri modeli olarak açıklar (Gak, 2000 akt. Kozan, 2017, s.140).

Gak'ın üzerinde durduğu diğer bir konu ise çeviri sorunlarıdır. O, bu durumu sözcüksel, dilbilgisel ve üslup olmak üzere üç gruba ayırırken, sözcüksel grubunu da “sabit eşdeğerli sözcükler”, “kaynak dildeki sözcüğün hedef dilde birçok karşılığı olan sözcükler” ve “eşdeğeri olmayan sözcükler” olarak da alt gruplara ayırır (Gak, 2000 akt. Kozan, 2017, s.144). Gak gibi çeviribilim ile ilgilenen diğer bir Rus araştırmacı ise Leonid Stepanoviç Barhudarov'dur (1924-1985). O, çeviriyi kaynak ve hedef diller arasındaki göstergebilim ve anlambilim çerçevesinde inceler ve göndergesel içerikleri yansıtan sözcüksel birimleri anlamlarına göre “tam karşılık”, “kısmi karşılık” ve “karşılıksız / karşılığı olmayan” olarak üçe ayırır. Ancak ona göre karşılığı olmayan sözcüklerin çevirisi mümkündür ve transliterasyon, transkripsiyon, öyküntü, açıklamalı çeviri, uyarlama, bağlama göre yeni sözcüğün türetilmesi gibi stratejilerle yapılmalıdır (Barhudarov, 1975 ak. Kozan, 2017, s.160).

Çeviri türlerinin ve stratejilerinin tanımlarından da anlaşılacağı üzere medya metnlerinin çevirisi esnasında çevirmeni zorlayan hususlar sadece metinlerin başlıkları veya içeriği değil aynı zamanda kullanacağı çeviri türü ve doğru stratejisinin belirlenmesidir. Çalışmada yer verilen medya metnlerinde geçen ifadelerin çevirileri başta Mona Baker'in çeviri stratejileri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Medya metnlerinin gerek yazılı gerekse sözlü çevirileri gerçekleştirilirken, çevirmenlerin yukarıda yer verilen yöntem ve stratejileri dikkate alması önem arz eder. Kitle iletişim araçlarındaki medya metnlerinin çevirileri incelendiğinde, özellikle de sözlü çevirilerde, çevirmenlerin bazı zorluklarla karşılaşması mümkündür.

Medya metnlerinde sözlü çeviri genellikle televizyon veya radyo röportajlarında kullanılmaktadır. Eğer röportaj banttan yayınlanıyorsa metnin çevirisi genel olarak gerekli düzeltmeler ve kısaltmalar yapılarak konuşmacının sesi üzerine montaj yapıp ilk birkaç cümleden sonra konuşmacının sesi ya çok az duyulacak ya da sadece çeviri duyulacak şekilde sunulur. Ancak çeviri canlı yayın esnasında yapılıyorsa çevirmen düzeltme seçeneğinden mahrum kalır ve yapılacak hatanın bedeli büyük olabilir. Bu gibi durumlarda

ardıl veya andaş (simültane) çeviri ile uğraşan tüm çevirmenler profesyonel becerilerinin yanında hızlı tepki verebilme yetisine, zekaya, bahsedilmesi mümkün konularda bilgiye, sayı ve isim gibi şeylerin hatırlanmasını sağlayan kısa süreli hafızaya ve konuşma etiğine sahip olmalıdır. (Mikoyan, 2003, s. 214-215)

Çevirmenin sözlü çeviri yaparken dikkate alması gereken başka bir husus ise konuşma etiğidir. Konuşma etiğini andaş çeviri yapan bir çevirmende olması gereken ön önemli özelliklerden birisi olarak ve aynı zamanda andaş çeviri esnasında etik açıdan karşılaşılabileceği bir problem olarak ele almamız gerekmektedir.

Toplum tarafından oluşturulan, iletişimde çatışmalardan kaçınmaya yardım eden, etkili bir iletişim kurmak için tarafların uyumlu konuşmasını sağlayan kurallara konuşma etiği denir. Kitle iletişim araçlarında konuşma etiği bilginin iletilmesi ve algılanması, iletişim şartlarının iyileştirilmesi ve muhatabın iletişim rolünün yükseltilmesi esnasında kendini göstermektedir. İyi bir muhabir muhatabına lehine olacak şekilde olumlu yaklaşımını göstermeye çalışır, onunla ortak ilişki kurmaya çalışır, kültür seviyesini, bilgisini, sosyal statüsünü ve diğer özelliklerini dikkate alır. Bu amaca yönelik olarak da muhatabın bilgi statüsüne uygun, onunla ilgilendiğini gösteren, negatif tepkileri konusunda muhatabını uyaran ve muhatabının yanlış fikirlerini kabul etmesini sağlayan iletişim taktiklerini kullanır. Röportajda muhatabına kendi görüşlerini bildirme, cevaplamak istemediği sorulardan uygun şekilde kaçınabilme ve benzeri konularda rahatlık sağlar. (Kormilitsina&Sirotnina, 2015, s. 5-6)

Kendi içerisinde oldukça karmaşık dinamikleri olan çevirinin gerek yazılı gerekse sözlü türünde benzer sorunlar ve hususların olması mümkündür. Çevirinin hangi türüyle uğraşırsa uğraşılsın, çevirmenin iyi bir çeviri yapabilmesi için yöntem, strateji ve karşılaşılabileceği sorunları ön görerek çevirisini gerçekleştirmesi beklenir. Belirttiğimiz bu konulardan yola çıkarak konuşma etiğini dikkate alan kalifiye bir çevirmenin de çeviri dilinde bulunan farklı hitap şekillerine dikkat ederek muhataplarını kırıncı, küçük düşürücü ve aşağılayıcı ifadeler kullanmaması gerekir.

4. Türkçe Medya Metinleri ve Bu Metinlerde Geçen İfadelerin Rusçaya Çevirileri Esnasında Karşılaşılabilecek Sorunlar

Çalışmanın temel konusunu oluşturan Türkçe medya metinlerinin Rusçaya çevirisinde her şeyden önce Türkçe ve Rusçanın farklı dil gruplarına ait oldukları ve iki dil arasında birebir çevirinin her zaman mümkün olamayacağı dikkate alınmalıdır. Bu iki dil arasında çeviri yaparken sadece sentaks, gramer ve üslup özelliklerini dikkate almak yeterli olmayabilir, tüm bunların yanında her metin için kullanılan tarzın da dikkate alınması gerekebilir. Yani metnin haber, anı yazısı, köşe yazısı, stand-up gösterisi, mizah yazısı vb. türde olması, özellikle de haber metinlerinin, tam çeviri kurallarına göre yapılması gerekir.

Kitle iletişim araçlarında karşılaşılan metinlerin yani medya metinlerinin çevirisini yaparken dil üslupları arasından medya üslubunu dikkate almak gerekmektedir. Çünkü gerek yazılı gerekse sözlü çevrilmesi planlanan medya metinleri farklı dil oyunlarını içeriyorsa metin içerisinde geçen deyimleri, metnin konusunu, gramer yapısını ve diğer öğeleri koruyarak çeviri yapmak her zaman mümkün olmayabilir. Basın yayın dilini içinde barındıran kitle iletişim araçlarının dili diğer üsluplara kıyasla kendine has bazı özelliklere sahiptir. Medya üslubunun bu özellikleri çeviri sürecini etkilemekte ve çevrilecek metnin genel tarzının belirleyip çevirmene yol göstermektedir. Eğer medya metinleri deyimler, atasözleri, şive, ağız, jargon ve benzeri yapıları içeriyorsa bu durum metinlerin çevirisini daha da zorlaştıracaktır. Bu yapıları içeren metinlerdeki ana sorun

söylenenin iletilmesi değil metin içerisindeki anlamının ne olduğunun tam olarak belirtilebilmesidir. Böyle bir sorunun aşılabilmesi için her iki dili de çok iyi seviyede bilmek yeterli olmayabilir. Her iki dil hâkimiyetinin yanı sıra iki ulusun da zihniyet yapısı ve kültür değerleri alanında iyi bir bilgiye sahip olmak gerekmektedir. Kaynak dili kullanan halkın zihniyet yapısının çevirmen tarafından iyi bilinmesi metnin içeriğinin erek dile tam aktarılmasını sağlayacaktır.

Yazarın veya sunucun üslubunu koruyarak okuyucunun anlayacağı şekilde ifadenin birebir değil de anlamsal çevirisinin yapılması uygun bir çeviri olacaktır. Genel olarak medya metnlerinin çevirisinde karşılaşılan sorunların deyimisel ifadeler, çok anlamlı kelimeler ve benzeri yapılardan kaynaklanan sorunlar oldukları söylenebilir. Medya metnlerinde geçen ve çevirileri esnasında zorluk yaşanabileceği düşünülen örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

1) *Haber cümlesi*: “Sırra kadem basan ünlü ekonomistle kaybolmuştu 74 gün sonra bir anda çıkageldi” (ATV, 2023) (22.dk 48.sn). Haber cümlesinde geçen ve kaybolmak anlamındaki *sırra kadem basmak* deyiminin birebir karşılığı Rusçada deyim şeklinde bulunmamaktadır. Cümlenin verdiği anlamın iletişimsel çeviri stratejisine göre hedef metnin okuyucu (dinleyicisi) için kabul edilebilir ve anlaşılabilir olması için anlamsal yapılandırma sayesinde aşağıda verdiğimiz gibi “Ünlü ekonomist ile birlikte gizemli bir şekilde kaybolmuştu ve 74 gün sonra bir anda ortaya çıktı” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Она пропала вместе со знаменитым экономистом вошедшим в секрет, который внезапно появился через 74 дня.

Doğru çevirisi: Она пропала при загадочных обстоятельствах вместе с известным экономистом, и внезапно объявилась через 74 дня.

2) *Haber cümlesi*: “Onlar gurbet yolcuları, mevsimlik işçiler, balıkçılar” (ATV, 2023) (39.dk 48.sn). Haber cümlesindeki ‘gurbet yolcuları ifadesi’ Rusçada deyim şeklinde birebir karşılığı olmayan bir ifadedir. Bu ifade çalışmak için giden göçmen şeklinde çevrilebilir ancak göçmen ifadesi Rusçada başka bir şehirde değil de başka bir ülkede yaşamaya veya çalışmaya gidenler için kullanılmaktadır. Haber içeriğinin tam anlaşılması için telafi (ikame) yoluyla çeviri stratejisine göre cümledeki mecaz kaybının sözcenin başka bir yerinde veya ona yakın bir sözcede giderilmesine uygun olarak “Onlar geçici göçmen işçiler, sezonluk (mevsimlik) işçiler, balıkçılar” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Они чужбинные путешественники, сезонные рабочие, рыбаки.

Doğru çevirisi: Они временные рабочие-эмигранты, сезонные рабочие, рыбаки.

3) *Haber cümlesi*: “Bereket yağıyor şu anda” (Balık sezonu hakkındaki haberin devamı) (ATV, 2023) (40.dk 50.sn). Bolluk anlamındaki ‘bereket yağmak’ deyiminin birebir çevirisi doğru bir çeviri olmayacağından haber cümlesinde geçen ifadenin iletişimsel çeviri stratejisine göre “Şimdi başarılı bir av yapılmakta” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Сейчас идет дождь благословений.

Doğru çevirisi: Сейчас идёт удачный улов.

4) *Haber cümlesi*: “Sabahın ilk ışıklarıyla ormana giden ekipler çevreyi deyim yerindeyse karış karış arıyor” (Kanal D, 2023a) (17.dk 23.sn). Haber cümlesindeki ‘karış karış aramak’ deyimini Rusçada verilebilse de Rusça haber programlarında deyim ifadeler çok kullanılmadığından cümlenin telafi (ikame) yoluyla çeviri stratejisine göre “Kurtarma

ekipleri sabahın ilk ışıklarıyla ormana gidiyorlar ve çevrede her santimetreyi araştırıyorlar” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Команды отправляются в лес с первыми лучами утра если поговорка на месте, исследует окружающую среду пядь за пядью.

Doğru çevirisi: Группы спасателей с первыми лучами солнца отправляются в лес и исследуют каждый сантиметр в округе.

5) *Haber cümlesi:* “Akıllara durgunluk veren bu görüntüler Bağcılar’da kaydedildi” (Kanal D, 2023a) (18.dk 31.sn). Haber cümlesindeki *akıllara durgunluk vermek* ifadesi Rusçada verilebilse de haberin devamında verilen görüntüler insanı dehşete düşürecek nitelikte olduğu için bu ifadenin telafi (ikame) yoluyla çeviri stratejisine göre yapılması gerekir. Buna göre cümlemin “Bu korkunç görüntüler Bağcılar’da çekildi” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Эти дающие уму неподвижность кадры были сделаны в Багджыларе.

Doğru çevirisi: Эти ужасающие кадры были сделаны в Багджыларе.

6) *Haber cümlesi:* “Ancak bunu öğrenen gelin ortalığı birbirine kattı” (Kanal D, 2023a) (24.dk 27.sn). Haber cümlesinde geçen ‘ortalığı birbirine katmak’ ifadesi deyim olduğu için bu cümlemin Rusçaya çevirisinin telafi (ikame) yoluyla çeviri stratejisine göre “Ancak bunu öğrenen gelin skandal çıkardı” şeklinde yapılması işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir. Birebir çevirisinde anlamsız bir cümle ortaya çıkmaktadır.

Birebir çevirisi: Однако невеста, узнавшая об этом, перемешала середину.

Doğru çevirisi: Однако невеста, узнавшая об этом, устроила скандал.

7) *Haber cümlesi:* “Moskova ise artan bombardıman nedeniyle diken üstünde” (Kanal D, 2023a) (29.dk 22.sn). Haber cümlesindeki ‘diken üstünde’ ifadesi Rusçada verilebilse de bu tür ifadeler bağlama göre nadiren Rus medyasının haber programlarında kullanılmaktadır. Bu cümlemin Rusçaya çevirisinin telafi (ikame) yoluyla çeviri stratejisine göre “Moskova artan bombardıman nedeniyle endişeli durum içerisinde” şeklinde yapılması işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: А Москва из-за усиления бомбардировок на иглах.

Doğru çevirisi: Москва из-за усиления бомбардировок находится в тревожном состоянии.

8) *Haber cümlesi:* “Saç saça baş başa kavgayı çevredeki diğer kadınlar güçlükle ayırdı” (Kanal D, 2023a) (41.dk 27.sn). Haber cümlesindeki ‘Saç saça baş başa kavga’ ifadesi Rusçada birebir karşılığı bulunmayan bir ifade olduğu için cümlemin iletişimsel çeviri stratejisine göre “Çevredeki kadınlar kavganın iştirakçilerini güçlükle ayırdılar” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Женщины находящиеся вокруг трудно разъединили драку волос к волосу, голову к голове.

Doğru çevirisi: Женщины находящиеся рядом с трудом разъединили участников драки.

9) *Haber cümlesi:* “O diplomat salondan yaka paça gözaltına alınarak çıkartıldı” (Kanal D, 2023a) (36.dk 03.sn). Haber cümlesinde geçen ‘yaka paça gözaltına alınmak’ deyiminin Rusça birebir karşılığı olmadığı için böyle bir ifadenin haber dilindeki çevirisi

telafl (ikame) yoluyla çeviri stratejisine göre “Gözaltına alınan diplomat salondan çıkarıldı” şeklinde yapılması işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Этот дипломат, взятый под надзор, схваченный за ворот и за штанину, был выведен из зала.

Doğru çevirisi: Дипломат, взятый под надзор, был выведен из зала.

10) *Haber cümlesi:* “25 yaşındaki suç ortağı da kısıklıvrak yakalandı” (Star TV, 2023) (8.dk 21.sn). Haber cümlesinde geçen ‘kısıklıvrak yakalanmak’ deyiminin Rusça birebir karşılığı olmadığı için suçlunun yakalanmasından bahsedilen bu haber cümlesinin Rusçaya çevirisi iletişimsel çeviri stratejisine göre “25 yaşındaki suç ortağı da tutuklandı” şeklinde yapılması işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Двадцатипятилетний партнёр преступления, тоже был схвачен мёртвой хваткой.

Doğru çevirisi: Двадцатипятилетний соучастник преступления тоже был задержан.

11) *Haber cümlesi:* “Bir anne ve çocuğı da kurşunlardan kıl payı kurtuldu” (Star TV, 2023) (22.dk 06.sn). Haber cümlesindeki ‘kıl payı kurtulmak’ deyimini birebir çevrildiğı zaman Rusçada anlamsız bir cümle ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden cümlelerin telafı (ikame) yoluyla çeviri stratejisine göre “Anne ve çocuğı kurşunlardan zar zor kurtuldu” şeklinde yapılması Rusça haber üslubuna uygunluk açısından işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Одна мать и ребёнок спаслись от пуль на долю волоса.

Doğru çevirisi: Мать и ребёнок едва спаслись от пуль.

12) *Haber cümlesi:* “Yolcuların can güvenliğini emanet alan o şoför meğır belinde bıçak taşıyormuş” (Star TV, 2023) (25.dk 18.sn). Haber cümlesindeki ‘can güvenliğini emanet almak’ ifadesinin manevi açıdan taşıdığı anlamın Rusçada tam anlamı ile ifade edilmesi yani emanete verilen değerin Türkçede olduğı şekli ile iletilmesi zordur. Böyle bir cümle haber dili ile Rusçaya çevrildiğı zaman aynı maneviyatı taşımayabilir. Bu ifadenin iletişimsel çeviri stratejisine göre “Yolcuların hayatına karşı sorumluluk taşıyan şoför meğır yanında bıçak bulunduruyormuş” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Взявъ под доверия жизненную безопасность пассажиров, шофёр оказывается носил нож на поясице.

Doğru çevirisi: Несущий ответственность за жизнь пассажиров шофёр, как оказалось, имел при себе нож.

13) *Haber cümlesi:* “İzmir’de minibüs şoförü yol verme meselesinden tartıştığı sürücünün yanına hışımla gitti” (Star TV, 2023) (25.dk 34.sn). Haber cümlesinde geçen ‘hışımla gitmek ifadesi’ haber diline uyması için cümlelerin telafı (ikame) yoluyla çeviri stratejisine göre “İzmir’de minibüs şoförü yol için tartıştığı diğır aracın sürücüsünün yanına sinirle yaklaştı” şeklinde Rusçaya çevirisinin yapılması işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: В Измире шофёр микровтобуса разъярённо подошёл к водителю, с которым поспорил из-за уступления дороги.

Doğru çevirisi: В Измире водитель микроавтобуса поспорив из-за дороги с водителем другой машины, подошёл к нему разъярённый.

14) *Haber cümlesi*: “Elmadaki fiyat artışı dudak uçuklatıyor” (Star TV, 2023) (33.dk 20.sn). ‘Dudak uçuklatmak’ deyiminin birebir karşılığı Rusçada bulunmadığı için haber dili üslubuna uyacak şekilde bu deyimın telafi (ikame) yoluyla çeviri stratejisine göre “Elmadaki fiyat artışı korkutuyor.” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Повышение цен на яблоки, делает рану на губе.

Doğru çevirisi: Повышение цен на яблоки ужасает.

15) *Haber cümlesi*: “Tarladan fahiş oranda artışla market rafına gelen ürünler için mazottaki artışa işaret etti” (Star TV, 2023) (33.dk 34.sn). Haber cümlesinde geçen ‘fahiş artış’ ifadesinin haber üslubuna uyacak şekilde genelleme yoluyla çeviri stratejisine uyarak hedef dilde bir üst anlamlı sözcük veya ifade ile karşılanması kuralına göre “Tarlalardan market rafına gelen ürünlerin fiyatlarındaki aşırı artışın sebebi mazottaki fiyat artışı olmuştur.” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Непомерное увеличение продукции поступающей с полей на прилавки магазинов, указало на повышение мазута.

Doğru çevirisi: Причиной непомерного увеличения цен на продукты, поступающих с полей на прилавки магазинов, стало повышение цен на дизтопливо.

16) *Haber cümlesi*: “33 yaşında bir galerici bugün e-5 karayolunda aracı ile seyir halindeyken kurşun yağmuruna tutulup öldürüldü” (Show TV, 2023a) (4.dk 02.sn). Haber cümlesinde geçen ‘kurşun yağmuruna tutulmak’ ifadesi Rusçaya birebir çevrildiği zaman haberi dinleyen bir şahıs tarafından çıkarım yapılarak anlaşılması mümkün olsa da cümleinin iletişimsel çeviri stratejisine göre “33 yaşındaki galerici bugün e-5 karayolunda aracı ile hareket halindeyken yoğun ateş altına düşüp öldü.” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: 33-летний галерист попал сегодня под дождь из пуль и погиб во время движения по трассе Е-5.

Doğru çevirisi: 33-летний владелец автогалереи сегодня попал под шквальный обстрел и погиб во время движения по трассе Е-5.

17) *Haber cümlesi*: “Sonunda da mahallelinin sabrını taşırdı” (Show TV, 2023a) (5.dk 25.sn). Haber cümlesinde geçen ‘sabrını taşımak’ ifadesi Rusçada ‘insanı kendinden çıkarmak’ anlamı ile karşılanabildiği için bu cümleinin mantıksal çıkarım yoluyla çeviri stratejisine göre “Sonunda mahalle sakinlerinin hepsini kendinden çıkardı” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: В конце концов перелил терпение района.

Doğru çevirisi: В конце концов он вывел из себя всех жителей района.

18) *Haber cümlesi*: “Siparişi getiren dikkatsiz kurye cam kapıyı tuzla buz etti” (Show TV, 2023a) (32.dk 46.sn). Haber cümlesinde geçen ‘tuzla buz etmek’ deyimini birebir çeviri ile haber programında verilecek olursa çok anlamsız bir cümle kullanılmış olur. Bu yüzden cümleinin çevirisi telafi (ikame) yoluyla çeviri stratejisine göre “Siparişi getiren dikkatsiz kurye cam kapıyı paramparça etti” şeklinde yapılması işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Невнимательный курьер, привезший заказ, сделал стеклянную дверь льдом и солью.

Doğru çevirisi: Невнимательный курьер, принёсший заказ, разбил вдребезги стеклянную дверь.

19) *Haber cümlesi:* “İtalyan baş antrenör Santarelli’de kendini oyun havasına kaptırdı, sultanlardan aşağı kalmadı” (Show TV, 2023b) (1.dk 15.sn). Haber cümlesinde geçen ‘kendini oyun havasına kaptırmak’ ve ‘sultanlardan aşağı kalmamak’ ifadelerinin birebir çevirisi anlamsız bir cümle oluşturacağı için cümlede anlatılmak istenen ifadenin iletişimsel çeviri stratejisine göre “İtalyan baş antrenör Santarelli oyun havasıyla öylesine ilgilendi ki, takımının iştirakçilerinden (oyuncularından) geri kalmadı.” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Главный тренер итальянец Сантарелли, увлёкся воздухом игры и не остался внизу от султанов.

Doğru çevirisi: Главный тренер итальянец Сантарелли, увлёкся атмосферой танцевальной музыки так, что не отставал от участниц своей команды.

20) *Haber cümlesi:* “Dünyanın gözü kulağı birazdan gerçekleşecek olan basın toplantısında” (Show TV, 2023b) (5.dk 40.sn). Haber cümlesinde geçen ‘dünyanın gözü kulağı basın toplantısında’ ifadesi Rusçaya birebir çevrildiği zaman anlaşılabilir bile haber dili üslubuna uygun olması için çevirisi telafi (ikame) yoluyla çeviri stratejisine göre “Tüm dünyanın dikkati birazdan gerçekleşecek olan basın toplantısına kitlenmiş durumda” şeklinde yapılması işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Глаза и уши всего мира на пресс-конференции, которая состоится скоро.

Doğru çevirisi: Внимание всего мира приковано к пресс-конференции, которая состоится в ближайшее время.

21) *Haber cümlesi:* “Ankara’da adeta facianın eşiğinden dönüldü” (Show TV, 2023b) (12.dk 38.sn). Haber cümlesinde geçen ‘facianın eşiğinden dönülmek’ ifadesi argo kelimeler, atasözleri ve film adları gibi dile yerleşen ifadelerin çevirisinde başvuru perspektif kaydırma (değiştirme) yoluyla çeviri stratejisine göre “Ankara afetin (facianın) eşiğindeydi.” şeklinde çevirisinin yapılması işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: В Анкаре почти вернулись от порога катастрофы.

Doğru çevirisi: Анкара была на пороге стихийного бедствия.

22) *Haber cümlesi:* “Eylemlerin önüne geçilemezken, Paris başta olmak üzere birçok kentte yağmacılık krizi patlak verdi” (Sabah, 2023a). Haber cümlesindeki ‘krizin patlak vermesi’ ifadesinin bulunduğu cümlede Rusçaya çevirisinin iletişimsel çeviri stratejisine göre “Eylemler durdurulamazken, birçok kentte, özellikle de Paris’te hırsızlık arttı” şeklinde yapılması işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Хотя неудалось встать перед протестами, во многих городах, в начале в Париже, взорвался кризис грабежей.

Doğru çevirisi: Помимо того, что протесты не удалось предотвратить, ещё во многих городах, особенно в Париже, увеличилось количество грабежей.

23) *Haber cümlesi:* “Son dakika Fenerbahçe transfer haberi: Fenerbahçe’ye transferde güneş doğdu!” (Sabah, 2023b). Haber cümlesinde geçen ve mecaz anlam içeren ‘güneş doğdu’ ifadesinin bulunduğu cümlede iletişimsel çeviri stratejisine göre “Fenerbahçe’ye yapılan son transfer haberleri: Yeni transferle Fenerbahçe’ye şanslı bilet çıktı” şeklinde Rusçaya çevrilmesi işlevsel karşılık olarak değerlendirilebilir.

Birebir çevirisi: Трансферные новости Фенербахче в последнюю минуту: Солнце вошло в связи с трансфером в Фенербахче!

Doğru çevirisi: Последние новости о трансфере в команду Фенербахче: Команде Фенербахче, с новым трансфером, выпал счастливый билет.

İçlerinde barındırdıkları kelime oyunları dolayısıyla çeviri esnasında sorun yaşanabilecek ilginç manşet örnekleri ve bu manşetlerin çevirisi yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar ise aşağıdaki örneklerde görülebilir.

1. “Çek’tik kopardık” (Haberself, 2023a). Çek ve Türkiye Cumhuriyeti milli takımları arasında oynanan ve Türk milli takımının galibiyetiyle sonuçlanan futbol maçı sonrası atılan manşet. Bu haber başlığını Rusçaya çevirirken Çek Cumhuriyeti ile başarı sağlamak anlamına gelen *çekip koparmak* deyimini arasında kurulan mecazi anlatımın Rus medya dilinde birebir çevirisi mümkün değildir. Bu yüzden böyle bir başlık mantıksal çıkarım stratejisine göre Rusçaya «Турецкая национальная сборная по футболу выиграла у чешской национальной сборной» (Türk Milli Futbol Takımı Çek Cumhuriyeti Milli Takımını Yendi) şeklinde çevrilebilir.

2. “Beşiktaş Fenerbahçe’yi yine marizledi” (İzlesene, 2023). Beşiktaş ve Fenerbahçe takımları arasında oynanan ve Beşiktaş spor kulübünün galibiyeti ile sonuçlanan futbol maçı sonrası atılan manşet. Haber başlığında verilen “marizlemek” kelimesi jargon bir kavramdır, dövmek anlamına gelen bu kelimeyle kurulan cümle perspektif kaydırma (değiştirme) yoluyla çeviri stratejisine bağlı olarak Rusçaya «Бешикташ выиграл матч у Фенербахче» (Beşiktaş Fenerbahçe’yi Yendi) şeklinde çevrilebilir.

3. “Dingiltere. Aslanımız 15 gündür her türlü çirkefligi yapan İngilizlere dersini verdi” (Haberself, 2023b). Galatasaray ve Leeds United takımları arasında oynanan ve Galatasaray spor kulübünün galibiyetiyle sonuçlanan futbol maçı sonrası Star gazetesinde atılan manşet. Bu manşette ise kelime oyunu yapılarak verilen ‘Dingiltere’ kelimesinin Türkçedeki manası ile Rusçaya çevirisi mümkün değildir, *çirkeflik yapmak* deyiminin tam manasıyla çevirisi de çeviriyi zorlaştıran bir durumdur. Böyle bir yapı Rusçaya yer değiştirme yoluyla çeviri stratejisine bağlı olarak «Турецкая футбольная команда Галатасарай преподала урок англичанам, которые в течении 15 дней вели себя омерзительно» (Türk Futbol Takımı Galatasaray 15 Gündür Çirkeflik Yapan İngilizlere Dersini Verdi) şeklinde çevrilebilir.

4. “Anfield Road’da kamyon çarpmışa döndük! Plakasını aldınız mı?” (Haberself, 2023c). Liverpool ve Beşiktaş takımları arasında oynanan ve Beşiktaş spor kulübünün mağlubiyeti ile sonuçlanan futbol maçı sonrası atılan manşet. Haber başlığında geçen ‘kamyon çarpmışa dönmek’ deyimini mecaz bir yaklaşımla iki takım arasında yapılan maçın Liverpool takımının farklı kazanmasıyla sonuçlandığı anlatılmak istenmiştir. Bu haber başlığı çeviride telafi (ikame) yoluyla çeviri stratejisine bağlı olarak «Ливерпуль разгромно выиграл матч у Бешикташа» (Liverpool Beşiktaş’ı Farklı Yendi) şeklinde çevrilebilir.

5. “Красноярские школьницы в этом году подорожают почти на 15%” (İgia, 2023a). 14.08.2021 tarihinde trk7 haber sayfasının manşetidir. Birebir çevirisi yapılırsa ortaya “Krasnayarsk ilkokul kız öğrencileri bu yıl yaklaşık olarak %15 daha pahalı olacak” şeklinde bir çeviri ortaya çıkar. Haber başlığında kastedilen ailelerin 2021 yılında kız öğrencilerin okul giderleri için geçen yıla oranla %15 daha fazla harcama yapacakları iken, böyle bir başlığın bire bir çevirisinden çıkacak sonuç ilkokul kız öğrencilerinin satışının daha

pahalı olacağı şeklinde anlaşılması içten bile değildir. Manşetin çevirisi mantıksal çıkarım yoluyla çeviri stratejisine bağlı olarak Türkçeye “Krasnayarsk ilkokul kız öğrencilerinin okul giderleri bu yıl yaklaşık olarak %15 daha pahalı olacak” şeklinde yapılabilir.

6. “*Но хватит нас мочить!*” (Ridus, 2023). 12.08.2020 tarihli *Revdinskiy Raboçiy* (Ревдинский рабочий) gazetesinin yoğun yağmur ve su baskınlarından sonra attığı manşet. Burada yer alan ‘Мочить’ - ‘Moçit’ kelimesi aynı zamanda mecaz anlamda *dövmek*, jargon anlamda ise *öldürmek* anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla yapılacak yanlış bir çeviri haberin gerçek içeriğiyle hiçbir alakası olmayacak biçimde “Bizi dövdüğünüz/öldürdüğünüz yeter” şeklinde olabilir. Manşet Türkçeye çevirisi telafi (ikame) yoluyla çeviri stratejisine bağlı olarak ‘Bizi ıslattığınız yeter!’ şeklinde yapılabilir.

7. “*Мы бьём ковид, покуда живы*” (1gia, 2023b). 17.06.2020 tarihli *Revdinskiy Raboçiy* gazetesinin manşetinin birebir çevirisi “Biz canlı iken covid’i dövüyoruz”dur. Manşette geçen ‘бьём’ - ‘byom’ ifadesi ‘бить-dövmek’ anlamındaki eylem olsa da bu fiil mecaz olarak *savaşmak* anlamına da gelmektedir. Dolayısıyla bu ifadenin çevirisini telafi (ikame) yoluyla çeviri stratejisine bağlı olarak “Bizler hayattayken covid ile savaşmaya devam ediyoruz (edeceğiz)” şeklinde yapmak mümkündür.

8. “*После встречи с Владимиром Путиным тигрица родила троих тигрят*” (1gia, 2023c) 13.02.2009 tarihli *Vladivostok Gazetesi’nin* (Газета Владивосток) Rusya Federasyonu Başkanı Vladimir Putin’in kaplan bakım merkezini ziyaretinden sonra atılan manşet “Vladimir Putin ile buluşmasından sonra dişi kaplan üç yavru doğurdu!” şeklinde birebir çevirisiyle karşılanması mümkündür. Ancak, kelime oyunu içeren bu haberde yapılabilecek yanlış bir çeviriyle skandal bir yorum ortaya çıkarabilir. Bu yüzden başlığın çevirisi “Vladimir Putin ile buluşmasından sonra dişi kaplan üç yavru doğurdu!” şeklinde değil; mantıksal çıkarım yoluyla çeviri stratejisine bağlı olarak “Rusya Federasyonu Başkanı Vladimir Putin’in kaplan bakım merkezini ziyaretinden hemen sonra bakım merkezinde bulunan dişi kaplan üç yavru doğurdu” şeklinde olabilir.

Gerek manşetlerde gerekse metin içerisinde kullanılan ifadelerin hedef dile birebir çevirisi mümkün değildir, yapılan birebir çeviriler yanlış anlaşılmalara yol açabilir. Medya metinlerinde geçen deyimler, atasözleri, mecaz karşılaştırmalar, abartmalar, jargonlar, kelime oyunları ve benzeri yapıların hedef dilde karşılıkları varsa tam çeviri için bu yapıların kullanılması gerekir. Hedef dilde karşılığı tam bulunamayan ifadelerin kullanıldığı başlıklar ve metin içerisindeki cümleleri, haberin tarafsızlığı göz önünde bulundurularak, değiştirmek ve metnin içeriğine uygun olarak açıklamalı çevirisini yapmak gerekmektedir. Elbette medya metninin çevirisi ilgilenen çevirmen zaman içerisinde edindiği tecrübeye de dayanarak bu metinlerin çevirisi esnasında karşılaşılabileceği sorunlara karşı önceden hazırlıklı olabilir. Medya metninin çevirisi alanında hazırlıklı bir çevirmen çevrilen metnin içeriğinin, üslubunun, metinde geçen mecaz ifadelerin ve kelime oyunlarının farkındaysa ve metinlerin arka planları konusunda bilgi sahibiyse yapacağı çeviriler daha iyi olacaktır. İyi bir çeviri yapabilmek için çevirmenin her iki toplumun siyasi, sosyal, kültürel ve benzeri yapıları hakkında ileri seviyede bilgi sahibi olması da gerekmektedir. Günlük hayatımızda her gün duyduğumuz, okuduğumuz ve daha yüzlercesini örnek olarak verebileceğimiz cümlelerden de görüleceği üzere medya metninin çevirileri esnasında zorluk yaşanabilecek cümleler genellikle içerisinde deyim ve kelime oyunu barındıran ifadelerden oluşmaktadır. Çeviri dilinde eşdeğer karşılığı tam bulunamayan ifadeler ve çeviri dilindeki medya üslubunun kaynak dildeki üsluptan farklı olması bu tür ifadelerin çevirileri esnasında çevirmeni zorlayabileceği tespit edilmiştir.

Sonuç

Kitle iletişim araçları sayesinde topluma ulaşan medya metnlerinin her türü insanları bilinçaltlarına varana kadar etkilemekte ve toplumu yönlendirebilmektedir. Dünyada bilgiyi doğru ileten, tarafsızlığını koruyan ve dürüst çalışan birçok medya kuruluşunun yapmış olduğu yayınlar insanlığa fayda sağlamaktadır ancak dezenformasyon olarak tabir edilen yayınlar toplum içerisinde kargaşa yaratabilmektedir. Toplum bu denli kolay yönetebilen medya metnlerindeki bilgilerin gerçeği tam olarak yansıtmayı yansıtmadığı ancak farklı kanallardan yayınlanan bilgilerin analizi ile mümkün olmaktadır.

Sosyal bir varlık olan insan her zaman bilgiye ulaşma ihtiyacı duymuştur. Günümüz teknoloji dünyasında bilgiye ulaşmanın en kolay yollarında birisi de kitle iletişim araçlarıdır. Değinildiği üzere gazeteler, dergiler, radyo, televizyon ve internet toplumun bilgiye ulaşmasını sağlayan en önemli kitle iletişim araçlarıdır. Her toplumun ulusal kitle iletişim araçları ana dilde yaptığı yayınlar ile ülke içerisinde meydana gelen olayları topluma aktarmaktadır. Ülke dışında meydana gelen olaylarsa çoğunlukla yabancı medya unsurlarının yaptığı yayınların çevrilmesi sayesinde ulaşılmaktadır.

Bir toplumda yaşayan herkesin tüm dünya dillerine hâkim olması elbette mümkün değildir. Dil eğitimi almış bireyler eğitim aldıkları dilde yayınlanan medya metnleri ve yayınlardaki bilgilere eğitimini aldıkları dil sayesinde ulaşabilse de toplumun geri kalanı için yabancı yayınlarda geçen bilgiye ulaşmak ancak çevirmenler sayesinde mümkün olabilmektedir. Yabancı medya organlarında yayınlanan ve özellikle de insanların yaşadıkları ülkeyi ilgilendiren haberlerin zamanında ve tam olarak hedef dile çevrilmesi toplumun bilgilendirilmesi açısından oldukça önemlidir. Medya metnleri üslup ve ifade edildiği dilin cümle yapıları açısından kendine has özellikler içerir. İki dil arasında birbirlerini tam karşılamayan eşdeğer yapılardan dolayı medya metnlerinin hedef dile birebir çevirisi her zaman mümkün olmamaktadır. Bu yüzden medya metnlerinin çevirisi ile uğraşan çevirmenler sıklıkla aşmaları gereken çeviri sorunları ile karşılaşmaktadırlar. Çevirmenlerin hedef dile çevirmeleri gereken medya metnleri siyaset, ekonomi, kültür, sağlık, moda ve benzeri birçok alanda yazılan veya dile getirilen sözlü metinlerden oluşmaktadır. Bu bağlamda yabancı kitle iletişim araçlarında yayınlanan medya metnlerinin çevirisini yapan bir çevirmenin yabancı dile tam hâkim olmanın yanında birçok farklı alanda da bilgi sahibi olması gerekmektedir. Sahip olduğu bilgiler yapacağı kusursuz çevirilerin garantisi olacaktır.

Çevirmenin medya metnlerini hedef dile çevirirken karşılaşılabileceği sorunları Türkçe medya metnlerinin Rusçaya çevrilmesi üzerinden aktardığımız çalışmanın konusunun her zaman güncel kalacağı görüşünderiz. Türkçe medya metnlerinin hedef dile çevirisi ile ilgilenen çevirmenler çeviri yaptıkları hedef dil ne olursa olsun Türkçe medya metnlerinde, özellikle de haber programlarında kullanılan deyimler, mecaz ifadeler ve kelime oyunlarından dolayı çeviri yaparken verilen bilgiyi bağlama uygun işlevsel bir karşılık bularak çevirmekte zorlanabilirler. Elbette çevirmenler bu zorluklar ile sadece Türkçeden Rusçaya veya başka bir yabancı dile yapılan çeviriler esnasında değil, yabancı dillerden Türkçeye yapılan medya metnlerinin çevirileri esnasında da karşılaşılabılırler. Ülkemizde bu alanda çalışacak kalifiye çevirmenlerin yetişmesi için dil, edebiyat ve çeviri eğitimi veren bölümlerin medya metnleri üzerinde ayrıca durmaları gerektiğini düşünmekteyiz. Aldıkları dil eğitiminin yanında çevirmenlerin yıllar içerisinde edineceği bilgi ve becerileri de üst seviyelerde çeviri yapmalarını sağlayacaktır. Kısacası

çevirmenliğe gönül veren tüm öğrencilerimiz için en önemli tavsiyemiz aldıkları dil eğitiminin yanında sürekli olarak kendilerini bu alanda geliştirecek çalışmalar yapmaları olacaktır.

Extended Abstract

Nowadays, the translation of texts published in mass media, which develops with technology, is very significant. In this study, media texts are analysed and the expressions that may cause difficulties for translators, and foreign language students during the translation of media texts from Turkish into Russian are emphasised. It is aimed that educators, students, translators and researchers will benefit from this study in which the difficulties encountered in the translation of media texts and the issues to be considered are discussed. During the preparation of the study, works written on this subject, written and oral media texts were analysed by using interpretation, generalisation and scientific explanation methods. The influence of mass media on society, human life and subconscious is quite great. This influence is so strong that it can direct both individual and society in any way. Media texts reaching people through mass media direct the society thanks to their perception management feature. Today, there are many broadcasting organisations financed by the official organs of many states, as well as many broadcasting organisations financed by the private sector. The media, which can lead the society in many areas such as political, spiritual, cultural, social, educational, etc., can sometimes cause great harm as well as benefit to the society thanks to this feature. Since the information transmitted through mass media affects the language and culture of the society; to be able to quickly translate the texts presented by foreign media elements and to find their functional equivalents is a current translation problem. Fast and complete translation of information obtained from international media sources into the target language is important for the target language community to be informed about the events taking place in foreign countries. In order to ensure the equivalence of translations of media texts, especially translations from Turkish into Russian, which is the main subject of this study, the characteristics of the language used in mass media and translation strategies should be taken into consideration. In this study, written, oral and visual media texts of the press organs operating in the Republic of Türkiye and the Russian Federation are analysed and the difficulties that may be encountered in the translation of these texts from Turkish into Russian are emphasised. In the translation of Turkish media texts into Russian, which constitute the main subject of the study, first of all, it should be taken into account that Turkish and Russian belong to different language groups and one-to-one translation between the two languages is not always possible. When translating between these two languages, it may not be sufficient to consider only syntax, grammar and stylistic features; in addition to all these, the style used for the text should also be taken into consideration. If the media texts planned to be translated from the source language into the target language contain idioms, proverbs, dialect, jargon and similar structures, this will make the translation of the texts even more difficult. Those who are interested in the translation of these texts should have a good command of both languages as well as a good knowledge of the mentality and cultural values of both nations. When translating media texts, it is necessary to make annotated translations of the headlines and sentences in the text, in which expressions that cannot be found in the target language are used, by changing and adapting them to the content of the text, taking into account the impartiality of the news. It has been determined that expressions for which an equivalent cannot be found in the target language and the fact that the media style in the translation language is different from the style in the source language may cause difficulties for the translator during the translation of such expressions. The use of proverbs, idioms and metaphorical structures

in Turkish media texts, especially in news programmes, makes it difficult to translate these texts into Russian. As a result, as the examples given us show, it has been concluded that the expressions that will challenge both students and a qualified translator during the translation of media texts are generally due to the limited time during oral translation and the presence of structures such as slang, jargon, proverbs and idioms specific to the source language in the texts.

Kaynakça

- lgai (2023, Eylül 10). <https://1gai.ru/blog/live/525609-20-kreativnyh-zagolovkov-i-zametok-iz-gazet-raznyh-vremen-kotorye-cepljajut-vzgljad-chitatelej.html>
- Akşehirlioğlu, M. (2023). Televizyon dizilerinde yabancı kelime ve dil bilgisi öğelerinin kullanımı. *Dil Araştırmaları Dergisi*, 32, 239-256.
- Alav, O. (2020). *Kitle iletişim araçları medya: Medya'nın birey ve toplumsal yapıya etkileri*. Hiper yayın.
- Almasoodi, A., T., R. (2021). *Habere ulaşmada geleneksel medyadan yeni medyaya geçiş*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- ATV (2023, Eylül 15). <https://www.atv.com.tr/atv-ana-haber/9203-bolum/izle>
- Ayduttu, S. (2011). Dizilerin Türk diline olumsuz etkileri. *IJSES Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilgiler Dergisi*, I(I), 31-34.
- Gözcü, B.S ve Yalçın, P.(2023). 'Candide, oul'optimise' eserinin Türkçe çevirilerinin erek odaklı kuram ve çeviri stratejileri açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Culture and Civilization Dergisi*, 51-70.
- Haberself. (2023, Eylül 10). <http://www.haberself.com/h/50108/>
- İzlesene. (2023, Eylül 10). <https://www.izlesene.com/listeler/akillardan-cikmayan-40-gazete-manseti/57b47f539e7210d2238b45cc>
- Kalinina, M.V. (2018). Jargonizmi, prostareçiyeye i yazıkavaya agresiya v televizionnih SMİ. *İzvestiya VGPU*, 117-121.
- Kanal D (2023a, Eylül 15). <https://www.kanald.com.tr/kanal-d-ana-haber/bolumler/kanal-d-ana-haber-01-09-2023>
- Kanal D (2023b, Eylül 23). <https://www.kanald.com.tr/kanal-d-ana-haber/bolumler/kanal-d-ana-haber-20-09-2023>
- Koç, K. K. (2018). Gerçeklik, dil, medya ve manipülasyon. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.11(56), 398-402.
- Kormilitsina, M. A. & Sirotinina, O. B. (2015). Reçevoy etiket v SMİ kak faktor vliyaniya na reçevuyu kulturu rasiyskava obşestva. *Jurnalistika*, 15 (1), 5-9.
- Kozan, O. (2014). *Rus ve Türk gazete haber başlığı dili, kültür dilbilimsel yaklaşım*. Gazi Kitabevi.

- Kozan, O. (2017). *Çağdaş çeviri kuramı ve uygulamaları çerçevesinde Rusça-Türkçe çeviri sorunları ve çeviri stratejileri*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mikoyan, A. S. (2023, Ağustos 20). *Problemi perevoda tekstov v SMİ. Yazık SMİ kak abyekt mejdistiplinarnogo isledovaniye, Učebnoye pasobiye*.
- Ridus. (2023, Eylül 10). <https://www.ridus.ru/10--smeshnyh-zagolovkov-iz-rossijskih-smi-kotorye-nevozmozno-ne-kliknut-365158.html>
- Sabah (2023a, Temmuz 15). <https://www.sabah.com.tr/galeri/dunya/fransadaki-gosteriler-artarak-devam-ediyor-pariste-yagmacilik-patlak-verdi-gozalti-sayisi-2-bini-buldu/3>
- Sabah (2023b, Temmuz 20). <https://www.sabah.com.tr/galeri/spor/son-dakika-fenerbahce-transfer-haberi-fenerbahceye-transferde-gunes-dogdu-milli-yildizdan-mujdeli-haber-geldi>
- Show TV (2023a, Eylül 17). <https://www.showtv.com.tr/show-ana-haber/show-ana-haber-01092023-818499>
- Show TV (2023b, Eylül 18). <https://www.showtv.com.tr/show-ana-haber/show-ana-haber-04092023-818733>
- Star TV (2023, Eylül 16). <https://www.startv.com.tr/program/star-haber/bolumler/1-eylul-2023-ana-haber>
- Şakar, R. (2021). Dilde uluslararasılaşma ve çağdaş Rus dilinde medya kelime yapım yolları (Türk dili ile karşılaştırmalı bir değerlendirme). *International Journal of Language Academy*, 9 (1), 145-158. DOI: 10.29228/ijla.48649
- Şesterneva, L. (2007). Ostorojna! Jargon v SMİ. *Jurnalistika*, 267-269.
- Yıldız, T. (2005). Spor basınında futbol anlatım dili: Manşet ve başlıklar. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 93-106.
- Zlobin, A., N. & Puzakov, A., V. (2015). *Perevod tekstov SMİ s angliyskogo i s nemetskogo yazikov naruski. Elektronnoye učebno-metadiçeskoye pasobiye*. İzdatelstvo MGU im. N. P. Ogaryova.

Ethical Statement/Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0